

УДК 7.03/75.03/7.075(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.22>

Тимофій ДЮКАРЕВ

аспірант кафедри психології та гуманітарних наук, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, вул. Лаврська, 9, м. Київ, Україна, індекс 01015 (yadukarev@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6606-8524>

Бібліографічний опис статті: Дюкареєв, Т. (2025). Вплив глобалізаційних процесів на український арт-ринок у першій чверті XXI століття. *Українські історичні студії*, 17(59). 203–211. doi: <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.22>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА УКРАЇНСЬКИЙ АРТ-РИНОК У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ XXI СТОЛІТТЯ

Анотація. *Мета дослідження* полягає у комплексному аналізі трансформаційних процесів українського арт-ринку в умовах глобалізації, визначенні ключових тенденцій еволюції приватного колекціонування та інституційних змін у мистецькому просторі України кінця XX – початку XXI століття. **Методологія дослідження** ґрунтується на комплексному аналізі еволюції українського арт-ринку, систематизації трансформаційних процесів та виявленні глибинних соціокультурних механізмів адаптації вітчизняного мистецтва до глобальних викликів. **Наукова новизна.** Виявлено принципово нові парадигми функціонування українського арт-ринку. Встановлено, що глобалізаційні процеси спричинили радикальну трансформацію колекційних стратегій, зміну соціально-демографічного профілю колекціонерів та формування принципово нових комунікативних моделей у мистецькому просторі. Доведено, що діджиталізація мистецьких практик стала потужним каталізатором інституційних змін, створивши нові механізми репрезентації, монетизації та міжнародної комунікації для українських художників. Підкреслено, що український арт-ринок зазнав радикальних змін під впливом діджиталізації та глобальних комунікативних трендів. Зокрема, виявлено, що сучасні українські колекціонери активно використовують онлайн-платформи для придбання мистецьких творів, а художники розвивають власні цифрові стратегії презентації та просування. **Висновки.** Глобалізаційні процеси кінця XX – початку XXI століття спричинили радикальну трансформацію українського мистецького простору. Діджиталізація відкрила нові можливості для митців, зруйнувавши географічні та інституційні бар'єри, а участь українських галерей у міжнародних арт-ярмарках стала системною практикою. Дослідження засвідчило формування нового типу арт-комунікації, де соціальні мережі, NFT-платформи та віртуальні галереї стають ключовими інструментами взаємодії між художниками, колекціонерами та глядачами, що принципово змінює традиційні механізми сприйняття та оцінки мистецтва. Міжнародна підтримка українського мистецтва значно збільшилась, що сприяло його активній присутності у провідних світових інституціях. Зростання інтересу міжнародних колекціонерів, розвиток NFT-платформ і цифрових аукціонів підтверджують позитивну динаміку українського арт-ринку. Таким чином, глобалізація відкриває для українського мистецтва унікальні можливості інтеграції у світовий контекст.

Ключові слова: арт-ринок, колекціонування, глобалізація, діджиталізація, мистецькі комунікації, культурні трансформації, українське мистецтво, арт-інвестування, мистецькі інституції, творча економіка.

Тимофій ДІУКАРІЄВ

Postgraduate Student at the Department of Psychology and Humanities, National Academy of Culture and Arts Management, Lavrska Str., 9, Kyiv, Ukraine, postal code 01015 (yadukarev@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6606-8524>

To cite this article: Diukariev, T. (2025). Vplyv hlobalizatsiinykh protsesiv na ukrainskyi art-rynok u pershii chverti XXI stolittia [The impact of globalization processes on the Ukrainian art market in the first quarter of the XXI century]. *Ukrainski istorychni studii – Ukrainian Historical Studies*, 17(59). doi: 203–211. <https://doi.org/10.24919/3083-6158.17/59.22> [in Ukrainian].

THE IMPACT OF GLOBALIZATION PROCESSES ON THE UKRAINIAN ART MARKET IN THE FIRST QUARTER OF THE XXI CENTURY

Summary. This study aims to conduct a comprehensive analysis of the transformational processes within the Ukrainian art market in the context of globalization. It aims to identify key trends in the evolution of private art collecting and institutional changes in the artistic landscape of Ukraine from the late 20th to the early 21st century. The research seeks to uncover the socio-cultural mechanisms that facilitate the adaptation of Ukrainian art to global challenges while also exploring the impact of digitalization on artistic practices and market dynamics. By doing so, the study provides a holistic understanding of how Ukrainian art has evolved in response to global influences and technological advancements. **Research methodology.** The research is based on a systematic analysis of the evolution of the Ukrainian art market, employing a multidisciplinary approach that integrates cultural studies, sociology, and economics. The methodology includes examining historical and contemporary data, case studies of private collections, and interviews with key stakeholders in the art world, such as artists, collectors, and gallery owners. The study also utilizes qualitative and quantitative methods to analyze the impact of digital platforms, social media, and emerging technologies like NFTs on the art market. By synthesizing these diverse sources, the research provides a nuanced understanding of the transformative processes shaping the Ukrainian art scene. **The scientific novelty.** The study's findings reveal fundamentally new paradigms in the functioning of the Ukrainian art market. Globalization has led to a radical transformation of collection strategies, a shift in the socio-demographic profile of collectors, and the emergence of innovative communication models within the artistic space. The research demonstrates that digitalizing artistic practices has acted as a powerful catalyst for institutional changes, creating new mechanisms for representation, monetization, and international communication for Ukrainian artists. It is emphasized that the Ukrainian art market has undergone radical changes under the influence of digitalization and global communication trends. Notably, contemporary Ukrainian collectors increasingly utilize online platforms to acquire artworks, while artists are developing digital strategies for self-promotion and presentation. **Conclusions.** The globalization processes of the late twentieth and early twenty-first centuries led to a radical transformation of the Ukrainian art space. Digitalization has opened up new opportunities for artists, breaking down geographical and institutional barriers, and the participation of Ukrainian galleries in international art fairs has become a systematic practice. The study has shown the formation of a new type of art communication, where social networks, NFT platforms and virtual galleries are becoming key tools for interaction between artists, collectors and viewers, which fundamentally changes the traditional mechanisms of perception and evaluation of art. International support for Ukrainian art has increased significantly, which has contributed to its active presence in the world's leading institutions. The growing interest of international collectors, the development of NFT platforms and digital auctions confirm the positive dynamics of the Ukrainian art market. Thus, globalization opens up unique opportunities for Ukrainian art to integrate into the global context.

Key words: art market, art collecting, globalization, digitalization, art communication, cultural transformations, Ukrainian art, art investment, art institutions, creative economy.

Постановка проблеми. Глобалізаційні трансформації кінця ХХ – початку ХХІ століть спричинили радикальну реконфігурацію соціокультурних практик, що особливо рельєфно простежується у змінах, котрі спіткали арт-ринок, а саме в еволюції мистецької комунікації та формуванні приватних колекційних стратегій. Арт-ринок, безсумнівно, є міждисциплінарним та комплексним об'єктом дослідження, який можна визначити як соціально-економічний та культурно-історичний феномен, що є механізмом, котрий включає систему товарного обігу творів мистецтва. Тобто, коли ми говоримо про арт-ринок, ми маємо на увазі як економічні, так і культурні аспекти. Український арт-ринок репрезентує унікальну парадигму трансформацій, що відображають складні історичні, соціально-економічні та геополітичні детермінанти розвитку вітчизняної культури. Глобалізаційні процеси привнесли принципово нові виміри в методології та стратегії приватного колекціонування. Трансформація інформаційного простору, лібералізація мистецьких комунікацій, поява міжнародних арт-платформ та діджиталізація мистецького ринку радикально змінили традиційні механізми формування та презентації приватних колекцій. Сучасний український арт-ринок характеризується високою динамічністю, диверсифікацією колекційних стратегій та посиленням інтеграційних процесів у глобальний культурний простір.

Аналіз досліджень. Аналіз сучасного українського арт-ринку є складним завданням, оскільки вимагає всебічного підходу та критичної оцінки. У дослідженні І. Бурнашова (2013) висвітлюється загальний стан українського арт-ринку, спираючись на пресові та неопубліковані матеріали 2012–2013 років. Б. Кривушенко (2018) аналізує структуру та тематичне наповнення арт-ринку живопису, а Т. Міронова (2022) акцентує увагу на ролі приватного сегмента у функціонуванні ринку мистецтва. Т. Момот і Д. Момот (2018) досліджують інфраструктуру арт-індустрії, визначаючи її ключові функції. Н. Павліченко (2015) звертається до проблем та можливих рішень для розвитку українського арт-ринку, а В. Хіночек (2021) розглядає його у світовому контексті. В. Петрашик (2015) робить історичний екскурс у феномен колекціонування в Україні, а Н. Шпитковська (2018, 2021) аналізує роль колекціонерів у збереженні та популяризації мистецьких творів, простежуючи розвиток колекціонування від XVII до XXI століття.

Метою дослідження є комплексний аналіз еволюційної траєкторії українського арт-ринку в умовах глобалізації, що передбачає вирішення таких науково-дослідницьких завдань:

Визначити детермінанти трансформаційних процесів у вітчизняному мистецькому просторі кінця XX – початку XXI століття.

Розкрити механізми інституційних змін у системі арт-комунікацій.

Проаналізувати стратегії адаптації українських художників, галерей та колекціонерів до глобальних культурних тенденцій.

Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході з використанням порівняльного аналізу, системного підходу, соціокультурного методу, а також статистичного узагальнення емпіричних даних. Логіка представлення матеріалу базується на хронологічно-проблемному принципі, що дозволяє простежити еволюційні зміни українського арт-ринку в контексті глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає Н. Павліченко, в Україні функціонує близько 150 галерей, а на відкритому ринку представлені твори більше ніж двох тисяч художників. Це досить скромні показники порівняно з досягненнями європейських країн. Крім того, український арт-ринок стикається з низкою проблем, пов'язаних з економічним обігом класичних видів мистецтва, не говорячи вже про виклики, які постають у процесі трансформації та переходу до постмодерних художніх форм, таких як медіа-арт, перформанс і інсталяція (Павліченко, 2015, с. 58). З розвитком інтернет-технологій з'явилися нові можливості для мистецького ринку. Онлайн-галереї та аукціони стали важливими платформами для продажу та купівлі творів мистецтва. Вони дозволяють художникам і галереям досягати глобальної аудиторії, зменшуючи залежність від фізичних виставкових просторів. Розвиток інтернет-технологій спричинив революційні зміни в екосистемі світового арт-ринку, радикально трансформуючи традиційні механізми комунікації, репрезентації та монетизації мистецьких практик.

Сучасне приватне колекціонування українського мистецтва зазнає принципово нових метаморфоз, пов'язаних з розширенням комунікативних каналів та зміною інвестиційних парадигм. Якщо раніше колекціонування було переважно елітарною практикою збереження культурного капіталу, то нині воно перетворюється на складний соціокультурний феномен з потужним економічним виміром.

Перехід від XX до XXI століття, на думку Б. Кривушенка, ознаменувався значним зростанням творчої активності українських художників, а також активізацією репрезентаційних процесів як в Україні, так і на міжнародній арені. Зросла кількість виставок та фестивалів, а також продовжує збільшуватися участь українських митців на аукціонах (Кривушенко, 2018, с. 324). Своєю чергою діджитальна трансформація створила принципово нову парадигму взаємодії між художниками, галереями, колекціонерами та глядачами, нівелюючи географічні та інституційні бар'єри. Це особливо актуально для українських митців, які отримали можливість представляти свої роботи на міжнародному рівні. Наприклад, платформи *Art Kyiv Contemporary* та *Spilne Art* активно сприяють популяризації українського мистецтва.

Онлайн-галереї та віртуальні аукціонні майданчики перетворилися на потужні інструменти глобальної мистецької дистрибуції. За даними звіту Арт-базару *Hiscox Online Art Trade*

Report за 2023 рік, обсяг онлайн-продажів творів мистецтва досяг 10,8 мільярда доларів, що на 6% перевищує показники 2021 року. Українські мистецькі платформи, зокрема вже згадувані *Art Kyiv Contemporary* та *Spilne Art*, демонструють випереджальну динаміку інтеграції в глобальний арт-простір. Варто звернути увагу на ключові переваги онлайн-платформ, котрі приваблюють усе більше і більше гравців арт-ринку: це деінституціоналізація мистецької комунікації, мінімізація транзакційних витрат, розширення цільової аудиторії, а також можливість персоналізованої презентації художніх практик.

Ще одна тенденція, напряму пов'язана з діджиталізацією арт-ринку, – це блокчейн-технології та NFT, які радикально змінюють уявлення про автентичність та володіння мистецьким твором. Такі платформи, як *Opensea* та *Rarible*, створюють принципово нові моделі монетизації та комунікації для українських митців. За даними звіту *Chainalysis 2021*, обсяг арт-транзакцій через NFT-платформи у Східній Європі зріс на 40% впродовж 2020–2021 років. Серед ключових трендів діджитальних арт-колекцій можна виокремити такі як: токенизація класичних мистецьких творів, створення віртуальних галерейних просторів, формування глобальних розподілених колекцій, а також поява колективних моделей інвестування в мистецтво.

Українські галереї демонструють високу адаптивність до глобальних трендів, реалізуючи стратегії міжнародної експансії. Так, *Voloshyn Gallery*, відкривши філію в Маямі, репрезентує новий формат інституційної мобільності. Прикладом успішної цифрової трансформації є також діяльність *NAMETAG Gallery*, яка повністю перейшла на віртуальний формат презентації художніх проєктів, та проєкт *Art Fund* з його інноваційними NFT-колекціями українських митців. Тобто можна зробити висновки про формування нового типу арт-комунікації, де соціальні мережі, NFT-платформи та віртуальні галереї стають ключовими інструментами взаємодії між художниками, колекціонерами та глядачами, що принципово змінює традиційні механізми сприйняття та оцінки мистецтва.

Крім того, провідні українські галереї, такі як *Bereznitsky Art Foundation* та *Abramovych Art*, активно адаптують західні моделі менеджменту та комунікації. Їхня участь у міжнародних арт-ярмарках (*Liste* у Базелі, *Frieze* в Лондоні) підтверджує високий рівень конкурентоспроможності вітчизняного мистецтва. Це не тільки підвищує видимість українського мистецтва, але і сприяє встановленню нових контактів та співпраці з іноземними галереями та колекціонерами. Наприклад, *The Naked Room* та *Voloshyn Gallery* представляли Україну на арт-ярмарку *Liste*, де експонували роботи українських художників.

Це підтверджує висновки Т. Міронової, що за останні тридцять років світ мистецтва зазнав значних змін, перетворившись із закритої та привілейованої сфери на повноцінну арт-індустрію (Міронова, 2022, с. 116). Тому для оцінки розвитку приватного арт-ринку в Україні важливо розуміти процеси, що відбуваються у світовій мистецькій індустрії. Галереї та аукціонні будинки зосереджені переважно на приватних продажах та просуванні сучасних художників, тісно співпрацюючи й доповнюючи діяльність одне одного. Проте багато потужних арт-інституцій на ринку стикаються з кризами, і «виживання» для них стає дедалі складнішим (Міронова, 2022, с. 116). Це, з одного боку, створює можливості для розвитку сучасного мистецтва, яке природно адаптується до соціальних та економічних викликів. З іншого боку, така ситуація може поставити під загрозу існування системи, яка підтримує та розвиває сучасних митців. На думку дослідниці, консерватизм та закритість українського арт-ринку в XXI столітті, на відміну від світового мистецького простору, а також його страх перед змінами, пояснюються обмеженим колом функціонерів арт-ринку та низьким попитом (Міронова, 2022, с. 116).

Пандемія 2020 року змінила ритм розвитку арт-ринку, що дозволяє нині здійснити аналіз метаморфоз сучасного мистецького ринку та виявити великі можливості і ризики цієї галузі. На ролі пандемії у діджиталізації арт-ринку наголошує зокрема В. Хіночек. Важливим фактором є величезна кількість пропозицій у соціальних мережах і неможливість придбати бажану роботу в офлайн-режимі. З часом, на думку дослідниці, ці тенденції лише зростатимуть. Карантинні обмеження сприяли тому, що арт-ринок почав орієнтуватися не лише на технічні підходи до продажів, а й на характер взаємодії з колекціонерами та художниками (Хіночек, 2021, с. 248).

Дійсно, COVID-19 став потужним акселератором діджиталізації мистецького простору. Платформи на кшталт *Google Arts and Culture* розширили доступ до світових мистецьких колекцій, де представлено понад 2000 провідних музеїв та галерей. Це створює безпрецедентні можливості для глобальної культурної комунікації. Проте В. Хіночек підкреслює, що ще до пандемії онлайн арт-ринок активно розвивався, а карантин став поворотним моментом для неминучої онлайнізації одного з останніх великих сегментів світового рітейлу. Згідно зі звітом онлайн-платформи *Artsy* за 2019 рік, частка онлайн-продажів останніми роками повільно, але впевнено зростала (Хіночек, 2021, с. 248).

Російська військова агресія 2022 року парадоксально стала потужним каталізатором міжнародної уваги до українського мистецтва. Європейські та американські інституції активізували програми підтримки українських художників, створили спеціальні резиденції, виставкові проекти та колекційні ініціативи. Провідні європейські інституції, зокрема Центр Помпиду (Франція), Тейт Модерн (Великобританія) та Берлінська Академія Мистецтв, започаткували спеціальні програми документування та презентації українського мистецтва воєнного періоду. Українське мистецтво стає все більш привабливим для міжнародних колекціонерів та інвесторів, а зростання попиту на українське мистецтво свідчить про його високу якість та унікальність. Це відкриває нові можливості для українських митців та сприяє розвитку арт-ринку.

На думку Т. Міронової, в Україні на сьогодні є кілька організацій, які можуть посідати помітне місце на світовому арт-ринку, серед яких *Pinchuk Art Center*, Центр сучасного мистецтва *M17*, *Mironova Gallery*, *Abramovich Art*, *Voloshyn Gallery* та інші. Ці інституції активно співпрацюють з відомими міжнародними кураторами та арт-центрами, презентують українські проекти на світових арт-ярмарках і форумах, демонструючи високий рівень художників за кордоном, а в Україні – популяризуючи міжнародні тенденції (Міронова, 2022, с. 118). Водночас деякі галереї сучасного мистецтва зосереджуються на проведенні цікавих проектів, орієнтованих на внутрішній ринок. В українських галереях, як і в міжнародних, відбувається процес перетворення творів мистецтва на товар. Завдяки зусиллям галеристів художні роботи набувають умовного цінового еквівалента та заявляють про себе на мистецькому ринку.

Формуються принципово нові інституційні моделі взаємодії між художниками, колекціонерами та інвесторами. Якщо раніше традиційно домінували вертикальні комунікативні схеми, то нині розвиваються горизонтальні мережеві колаборації. Прикладами таких інновацій зокрема є краудфандингові мистецькі платформи, колективні інвестиційні фонди, міжнародні резиденційні програми, а також віртуальні біржі мистецьких активів.

Хоча український арт-ринок не займає провідних позицій у світових рейтингах, він активно інтегрується у глобальні культурно-мистецькі процеси. Попри повільний розвиток, як підкреслює В. Хіночек, діяльність галерей, аукціонів та виставок прогресує, а попит на національне мистецтво, зокрема на міжнародному рівні, зростає. Це стало можливим завдяки економічним факторам і певним ініціативам державної політики, спрямованим на підтримку творчості вітчизняних митців у таких сферах, як скульптура, живопис, графіка та декоративне мистецтво. Сучасне українське мистецтво як за ціною, так і за попитом залишається у середньому сегменті, хоча ця частина арт-ринку активно розвивається у світі (Хіночек, 2021, с. 249). Окрім того, український арт-ринок відображає світогляд постмайданної генерації, зокрема теми цінності праці в постіндустріальну епоху, медіаманіпуляцій і їхнього впливу на політичну ситуацію як в Україні, так і в усьому світі, а також важливості гендерної різноманітності проти фізичного насильства. Таким чином, сучасний арт-ринок відповідає вимогам часу. А цей аспект є неабияк важливим, оскільки, за Т. Момот, арт-ринок виступає як регулятор попиту та пропозиції на мистецькі твори. Чим вищий рівень майстерності художника, тим більший попит на його роботи, а сам попит при цьому визначається гармонією між запитом і пропозицією на конкретний товар чи послугу (Момот, 2018, с. 39).

Діджиталізація українського арт-простору, проте, супроводжується низкою викликів, таких як: необхідність адаптації до міжнародних стандартів, подолання інституційних обмежень, розвиток цифрової інфраструктури. Однак потенціал українського мистецтва залиша-

ється надзвичайно високим. Унікальність художніх практик, висока креативність та інноваційність українських митців створюють передумови для подальшої успішної інтеграції у глобальний мистецький контекст.

Про виклики українського арт-ринку пише й Н. Шпитковська. Дослідниця зазначає, що у період 1990–2000-х років в Україні було закладено основу арт-ринку, який почав формувати свої сегменти, учасників та інституційну структуру. Хоча роль держави була мінімальною, саме ослаблення цензури та контролю стало ключовим чинником, який стимулював розвиток торгівлі та створення перших колекцій. З іншого боку, відсторонення держави від проблем галузі, а також відсутність державних закупівель призвели до значного відтоку культурних активів у приватні руки. Це призвело до втрати багатьох культурних артефактів того періоду, значна частина яких опинилася за кордоном (Шпитковська, 2021, с. 196).

Колекціонування та арт-ринок є нерозривно пов'язаними феноменами. Згідно з В. Петрашиком, українське колекціонування має давнє коріння (Петрашик, 2015, с. 73). Щодо сучасного колекціонування, то воно нині втрачає риси суто елітарної практики. Демократизація мистецького простору призводить до формування нового типу колекціонера – освіченого, соціально свідомого та технологічно адаптованого.

Тож, у XXI столітті колекціонери значно розширили свої збірки, включаючи артефакти сучасності, які не обов'язково є матеріальними художніми творами, що дарують естетичне задоволення. Сучасні колекції часто фокусуються на рефлексіях художників щодо актуальних соціальних проблем, подій, цінностей та ідеологічних тверджень (Шпитковська, 2018, с. 84). Трансформація колекційних практик відображає глибинні соціальні зміни, що відбуваються в українському суспільстві, а демократизація мистецького простору супроводжується формуванням принципово нового соціального типу колекціонера, який радикально відрізняється від традиційних уявлень про власників мистецьких зібрань.

Сучасні дослідження українського арт-ринку фіксують значущі зміни у соціально-демографічному профілі колекціонерів. Якщо раніше колекціонери переважно належали до старшої вікової групи з консервативними поглядами, то нині середній вік колекціонера становить 35–40 років. Це покоління, яке сформувалося в добу цифрових технологій, має вищу освіту, переважно технічну або гуманітарну, та працює в креативних індустріях, IT-секторі, фінансовій сфері або підприємстві.

Принципово змінилися й мотиваційні стратегії колекціонування. Мистецтво більше не розглядається виключно як предмет естетичного споглядання або статусний символ. Сучасні колекціонери сприймають арт-об'єкти як багатовимірний простір соціальної комунікації, форму культурного капіталу, потенційний інвестиційний актив та інструмент національної репрезентації.

Технологічна компетентність стала визначальною характеристикою нового покоління колекціонерів. Цифрові платформи, мобільні додатки, віртуальні аукціони та NFT-простір перетворилися на звичний інструментарій для формування та управління мистецькими колекціями. Більшість сучасних колекціонерів вільно орієнтуються в онлайн-просторі, беруть активну участь у віртуальних арт-комунікаціях та експериментують з новітніми формами інвестування. Важливою рисою нової генерації колекціонерів є висока соціальна свідомість. Вони розглядають своє захоплення не як приватну практику, а як місію культурного посередництва. Пріоритетними стають підтримка молодих українських художників, промоція національного мистецтва, збереження культурної спадщини та реалізація соціально значущих арт-проектів.

Економічний вимір колекціонування також зазнав суттєвих змін. Середній бюджет українських арт-колекціонерів за останнє десятиліття значно зріс, а частка інвестицій у вітчизняне мистецтво суттєво збільшилася. Це свідчить про зростання довіри до українських художників та усвідомлення потенціалу вітчизняного мистецького ринку. Геополітичний контекст, зокрема військова агресія РФ, прискорив консолідацію арт-спільноти. Колекціонування перетворилося на важливий інструмент культурної резистентності, а міжнародна підтримка українських митців стала потужним чинником культурної дипломатії. Воєнна агресія РФ прискорила консолідацію арт-спільноти, перетворивши колекціонування на інструмент культурної резистентності. Міжнародна підтримка українських митців та колекціонерів стала важливим чинником культурної дипломатії.

Сучасне українське колекціонування – це динамічна, багатовимірна практика, що відображає складні соціокультурні трансформації, глобалізаційні процеси та прагнення до культурного самовизначення. У цьому контексті доречно згадати позицію Н. Павліченко: для розвитку, прогресу та нових досягнень необхідна здорова конкуренція всередині українського арт-ринку. Також важливо залучати більше іноземних художників, реалізовувати міжнародні проекти та залучати кураторів світового рівня. Це дозволить молодому поколінню митців мати доступ до більшої кількості візуальних образів і методів, які вони зможуть наслідувати. Важливим аспектом для розвитку українського арт-ринку є також досвід європейських колег. Міжнародні контакти, яких не вистачало митцям у XX столітті, нині дозволяють українському мистецтву залишатися живим та актуальним. Для цього потрібні комплексні зусилля митців, галерей, меценатів та держави (Павліченко, 2015, с. 61).

Висновки. Глобалізаційні процеси кінця XX – початку XXI століття спричинили радикальну трансформацію українського мистецького середовища, створивши принципово нову парадигму функціонування арт-ринку. Якщо раніше вітчизняне мистецтво було значною мірою ізольованим від світових тенденцій, то нині воно перетворюється на повноправного учасника глобальної культурної комунікації.

Діджиталізація мистецьких практик стала ключовим каталізатором цих змін. Онлайн-платформи, віртуальні галереї та міжнародні цифрові аукціони зруйнували традиційні географічні та інституційні бар'єри, надавши українським митцям безпрецедентні можливості для самопрезентації та монетизації творчості. Участь українських галерей у провідних міжнародних арт-ярмарках перетворилася з поодиноких експериментів на системну практику. Такі інституції, як *Voloshyn Gallery*, *Naked Room* та *Bereznitsky Art Foundation*, не лише презентують українське мистецтво на глобальній арт-сцені, але й формують новітні стратегії культурної дипломатії.

Особливого значення набуває трансформація механізмів залучення іноземних колекціонерів. Якщо раніше інтерес до українського мистецтва був спорадичним, то нині формується стійка екосистема міжнародної мистецької комунікації. Європейські, американські та азійські колекціонери дедалі частіше розглядають українських художників як перспективних учасників глобального арт-ринку.

Принципово важливим чинником став геополітичний контекст. Російська військова агресія 2022 року, попри всі негативні наслідки, парадоксально сприяла небаченій раніше консолідації міжнародної підтримки українського мистецтва. Провідні світові інституції – від Центру Помпіду до Тейт Модерн – активізували програми презентації та підтримки українських художників.

Інституційна трансформація українського арт-простору супроводжується радикальною зміною комунікативних стратегій. Якщо раніше домінували вертикальні моделі взаємодії «художник-галерея-колекціонер», то нині розвиваються горизонтальні мережеві комунікації, засновані на принципах солідарності, взаємопідтримки та творчої колаборації.

Важливою тенденцією стає інтеграція українського мистецтва в глобальні мистецькі наративи. Українські художники дедалі частіше стають учасниками міжнародних бієнале та трієнале, представляють свої роботи на провідних світових арт-платформах. Це свідчить про принципово новий рівень визнання та інституційної легітимності вітчизняного мистецтва.

Економічний вимір глобалізації українського арт-ринку також демонструє позитивну динаміку. Обсяги міжнародних транзакцій, пов'язаних з українським мистецтвом, невпинно зростають. Формуються нові механізми монетизації – від класичних арт-аукціонів до інноваційних NFT-платформ та крауд-інвестування. Технологічні трансформації створюють принципово нові можливості для репрезентації та комунікації. Блокчейн-технології, віртуальні галереї, діджитальні арт-платформи перетворюють мистецтво на більш доступний, прозорий та динамічний простір взаємодії.

Отже, глобалізація для українського мистецтва – це не лише виклик, але й унікальна можливість самоствердження, культурної дипломатії та інтеграції у світовий мистецький контекст. Українське мистецтво дедалі впевненіше заявляє про себе як про потужного глобального гравця, здатного не лише адаптуватися до міжнародних тенденцій, але й генерувати власні унікальні культурні смисли.

Джерела та література

- Бурнашов, І. Ю.** (2013). Сучасне образотворче мистецтво та арт-ринок в Україні (оглядова довідка за матеріалами преси та неопублікованими матеріалами 2012–2013 рр.). *Інформаційний центр з питань культури та мистецтва. ДЗК*. Вип. 3/5.
- Кривушенко, Б. О.** (2018). Сучасний український арт-ринок живопису: специфіка, структура тематичного наповнення. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. Вип. 40. 319–326.
- Міронова, Т.** (2022). Функціонери сучасного українського арт-ринку: діяльність приватного арт-сегмента. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Вип. 43. 116–121.
- Момот, Т., Момот, Д.** (2018). Інфраструктура ринку арт-індустрії: аналіз сучасної структури та функцій. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. № 2 (4). 34–44.
- Павліченко, Н. В.** (2015). Сучасний український арт-ринок: проблеми і рішення. *Магістеріум. Культурологія*. Вип. 59. 57–61.
- Петрашик, В.** (2015). Колекціонування в Україні: Короткий історичний екскурс. *Вісник Закарпатського художнього інституту «Ерделівські читання»*. Ужгород, Вип. 6. 70–74.
- Хіночек, В.** (2021). Сучасний арт-ринок: світовий і український досвід. *Актуальні проблеми економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі: матеріали доп. VI наук.-практ. конф. студ. та молод. вчених з міжнар. участю (Тернопіль, 28 жовт. 2021 р.) / редкол.: Л. Р. Галько, В. Т. Дудар, С. П. Крамарчук та ін.; відп. за вип. В. М. Островерхов*. Тернопіль: ЗУНУ. 247–249.
- Шпитковська, Н. Д.** (2021). Мистецьке колекціонування як історико-культурне явище XVII–XXI століття: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 – культурологія. Київ. 314 с. *Рукопис*.
- Шпитковська, Н. Д.** (2018). Роль колекціонерів: від збереження та вивчення предметів колекціонування до їх популяризації шляхом публічного експонування та створення музейних інституцій. *Художня культура. Актуальні проблеми*. № 14. 79–88.
- The 2021 NFT Market Report**. URL: <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis%20NFT%20Market%20Report.pdf> (дата звернення: 23.01.2025).
- Hiscox Online Art Trade Report**. 2023. URL: <https://www.hiscox.co.uk/sites/default/files/documents/2023-04/Hiscox%20online%20art%20trade%20report%202023.pdf> (дата звернення: 23.01.2025).

References

- Burnashov, I. Yu.** (2013). Suchasne obrazotvorche mystetstvo ta art-rynok v Ukrayini (ohlyadova dovidka za materialamy presy ta neopublikovanyamy materialamy 2012–2013 rr.) [Contemporary Fine Arts and Art Markets in Ukraine (review based on press materials and unpublished materials 2012–2013)]. *Informatsiynny tsestr z pytan' kultury ta mystetstva. DZK*, No. 3/5, 21 p. [in Ukrainian].
- Kryvushenko, B. O.** (2018). Suchasnyy ukrayinskyy art-rynok zhivopysu: spetsyfyka, struktura tematychnogo napovnenia [Modern Ukrainian art market of painting: specifics, structure of thematic content]. *Aktual'ni problemy istoriyi, teoriyi ta praktyky khudozhnoyi kultury*, No. 40, pp. 319–326 [in Ukrainian].
- Mironova, T.** (2022). Funktsionery suchasnogo ukrayins'kogo art-rynku: diyal'nist' pryvatnoho art-sehmenta [Functionaries of the modern Ukrainian art market: activities of the private art segment]. *Ukrayins'ka kultura: mynule, suchasne, shlyakhy rozvytku*, No. 43. 116–121 [in Ukrainian].
- Momot, T., Momot, D.** (2018). Infrastruktura rynku art-industriyi: analiz suchasnoyi struktury ta funkciy [Art industry market infrastructure: analysis of the current structure and functions]. *Suchasnyy stan naukovykh doslidzhen' ta tekhnolohiy v promyslovosti*, No. 2 (4). 34–44 [in Ukrainian].
- Pavlychenko, N. V.** (2015). Suchasnyy ukrayinskyy art-rynok: problemy i rishennya [The modern Ukrainian art market: problems and solutions]. *Mahisterium. Kul'turologiya*, No. 59. 57–61 [in Ukrainian].
- Petrashyk, V.** (2015). Kolektsionuvannya v Ukrayini: Korytky istorychnyi ekskurs [Collecting in Ukraine: A Brief Historical Excursion]. *Visnyk Zakarpats'koho khudozhnoho instytutu "Erdeliv'ski chytannya"*, No. 6. 70–74 [in Ukrainian].
- Khinochik, V.** (2021). Suchasnyy art-rynok: svitovyy i ukrayinskyy dosvid. *Aktual'ni problemy ekonomiky, pidpryyemnytstva ta upravlinnya na suchasnomu etapi: materialy dop. VI nauk.-prakt. konf. stud. ta molod. vchenykh z mizhnarodnoyu uchastyu* [Modern art market: world and Ukrainian experience. Current problems of economy, entrepreneurship and management at the present stage: materials of the VI scientific-practical conference of students and young scientists with international participation]. Ter-nopil: ZUNU. 247–249 [in Ukrainian].
- Shpitkov's'ka, N. D.** (2021). Mystets'ke kolektsionuvannya yak istoryko-kul'turne yavysche XVII–XXI stolittya: dysertatsiya na zdobuttya stupenya doktora filosofiyi za spetsial'nistyu 034 – kul'turologiya [Art

- collecting as a historical and cultural phenomenon of the 17th–21st centuries: dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 034 – Cultural studies]. Kyiv. 314 p. [in Ukrainian]. *Manuscript*.
- Shpitkovs'ka, N. D.** (2018). Rol' kolektsioneriv: vid zberezhennya ta vyvchennya predmetiv kolektsionuvannya do yikh populyaryzatsiyi shlyakhom publichnoho eksponuvannya ta stvorennya muzeinykh instytutsiy [The role of collectors: from the preservation and study of collectibles to their popularization through public display and the creation of museum institutions]. *Khudozhnya kultura. Aktual'ni problemy*, No. 14. 79–88 [in Ukrainian].
- The 2021 NFT Market Report.** Retrieved from: <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/Chainalysis%20NFT%20Market%20Report.pdf> [in English].
- Hiscox Online Art Trade Report.** 2023. Retrieved from: <https://www.hiscox.co.uk/sites/default/files/documents/2023-04/Hiscox%20online%20art%20trade%20report%202023.pdf> [in English].